

Reke i potoci

---

1. U čemu se razlikuje biom reka i potoka od drugih vodenih bioma?
2. Definiši sledeće termine:
  - a) reka -
  - b) potok -
  - c) zaliv ili oblik ušća -
  - d) potočić -
  - e) pritoka -
  - f) delovi reke (vodotoka) -
  - g) rukavac -
  - h) glavni tok – matica -
  - i) vododelnica – razvođe -
  - j) kontinentalna vododelnica velikih slivova -
  - k) slapovi -
  - l) brzaci -
  - m) bela voda- voda koja “ključa” -
  - n) mulj -
  - o) nanos -
  - p) aluvijalni vrtložni nanosi -
  - q) detrusi -
  - r) drobina -
3. Objasni 3 razlike između vode na izvoru i na ušću reke. Navedi neke vrste koje se nalaze na oba mesta.
4. Prepoznaj na mapi glavne reke u Evropi i Srbiji. Navedi barem 5 njihovih istraživača i pročitaj priču o jednom od tih istraživača.
5. Šta je mrtvaja? Objasni kako nastaje?
6. Napiši barem 5 riba koje žive u reci ili potoku.
7. Napiši barem 5 biljaka koje žive u ili pored reka ili potoka.
8. Napiši barem 5 ptica koje žive u blizini reka.
9. Napiši barem 5 sisara koji žive oko reka ili potoka.
10. Napiši izveštaj ili ispričaj priču o biljki ili životinjskoj vrsti koja je bila uključena u njen biom. Uključi u izveštaj odakle je došla, probleme koje stvara i koji koraci se preduzimaju da bi se smanjila/uklonila šteta.
11. Opiši vrstu prirodna ovom biomu, koja je manje/više ugrožena ili istrebljena. Uključi neke dodatne razloge.
12. Pevaj pesmu o reci ili potoku
13. Čitaj o “Reci Života” iz Biblije.

14. Navedi bar 3 stiha o reci iz biblije?
15. Napravi bogosluženje, priču ili pouku o reci I iznesi je na Izviđačkom bogoslužnju, priči za decu, ili na neki drugi prihvatljiv metod odobren od master gajda!
16. Uradi najmanje dve od sledećih aktivnosti:
  - a) pokupi smeće duž reke ili potoka
  - b) napravi reklamu od 60 sek. O životu koji postoji u reklamama ili potocima
  - c) posetite vodopad i objasnite kako on predstavlja poteškoću za kretanje životinja
  - d) hodajte duž potoka i slikati i opisati mnoge životinje i biljke na koje se naiđe.

Pomoć:

1. U čemu se razlikuje biom reka i potoka od drugih vodenih bioma:

- Posebno istražiti ovu razliku

2. Definiši sledeće termine:

- reka – površinski tok slatke vode, koja teče od izvora do ušća

Reke mogu biti po položaju na zemlji

- podzemne – reke koje teku kroz krečnjačke i krečnjačko-dolomitske stene gradeći pećine.

- ponornice - reke koje teku delom površinski, a delom poniru u zemlju

- planinske reke – koje teku kroz planine

- ravničarske reke – koje teku najvećim svojim tokom kroz ravničarske predele

- planinsko – ravničarske reke – najveći broj reka pripada ovom tipu, gde je gornji tok u planinama, a donji deo reke u ravnicima.

- potok – površinski tok, kao i reka, samo sa manje vode i puno kraći tok od reke.

Potoci se ulivaju u reku gradeći sa njom rečni sliv.

- zaliv ili oblik ušća – najniža tačka rečnog toka, mesto gde se reka uliva u jezero ili more i gde se slatka voda meša sa morskom

- potočić – veoma kratak tok vode, obično povremen (u vreme kiša)

- pritoka – vodotok (potok i potočić) koji se ulivaju u reku

- delovi reke (vodotoka):

- izvorište – mesto gde reka izvire

- gornji tok – vodotok u brdskim i planinskim predelima

- donji tok – vodotok u ravničarskim predelima

- ušće – mesto gde se reka uliva u jezero ili more

- rukavac – deo reke nastao deljenjem vodotoka usled prirodne ili veštačke prepreke na koju voda nailazi u svom toku. Rukavac je mnogo kraći od reke.

- glavni tok – matica reke – najveća količina vode u reci, najbrži tok reke i to je najdublji deo vodotoka.

- vododelnica – razvođe – prirodna granica (najčešće planinska) između velikih reka i njihovih pritoka, koji grade rečne slivove

- kontinentalna vododelnica velikih slivova – prirodna granica visokih planinskih venaca između slivova koji pripadaju morima ili okeanima

- slapovi – vodopadi – mesto gde rečni tok nailazi na stenske mase i sliva se voda niz stene. Vodopadi su različitih dimenzija, mogu biti visoki i do 1000m.

- brzaci – mesta velikog nagiba rečnog dna, gde voda teče većom brzinom od ostalog toka reke.

- bela voda- voda koja “ključa” - peni – mesta gde voda reke nailazi na različite prepreke i počinje da ključa – peni

***Materijali koje reka nosi i taloži – voda reke na svom putu od izvora do ušća nosi sa sobom sitnije i krupnije materijale koje taloži u donjem toku reke. Vrste materijala:

- mulj – najsitniji materijal koji voda (reka) taloži
- nanos – uopšteno materijal koji se taloži u reci
- aluvijalni vrtložni nanosi – materijal koji reka taloži prilikom velikih poplava
- detritus – odlomljen materijal oštih ivica koji reka taloži
- drobina – krupan poluzaobljen materijal koji reka taloži

3. Objasni 3 razlike između vode na izvoru i na ušću reke.

- Voda na izvoru je uvek čistija i hemiski i bakteriološki
- količina vode na izvoru je manja od količine na ušću
- razlika u biljnom i životinjskom svetu na izvoru i na ušću
- lično istražiti koje vrste se nalaze na izvoru i na ušću

4. Identifikuj na mapi glavne reke u Evropi i Srbiji – radni listovi

5. Šta je mrtvaja? Objasni kako nastaje?

Kod ravničarskih reka dolazi do promene toka usled izdizanja terena ili tektonskim pokretima ili ljudskom aktivnošću. Kada se to dogodi, deo reke sada ne pripada glavnom toku, jer je reka krenula drugim pravcem, i ona postaje stajaća voda – bez kretanja. To se zove mrtvaja.

6. Napiši barem 5 riba koje žive u reci ili potoku.

Smuđ, som, šaran, štika, deverika, keder...

7. Napiši barem 5 biljaka koje žive u ili pored reka ili potoka.

Trska, lokvanj, rastavić, bambus, vrba...

8. Napiši barem 5 ptica koje žive u blizini reka.

Čaplja, roda, šljuka, labud, divlja patka, guska...

9. Napiši barem 5 sisara koji žive oko reka ili potoka.

Dabar, vidra, kuna zlatica, voluharice...

10. Istraži slučaj kada je neka vrsta bila uključena u biom i to je poremetilo dinamiku bioma, ili obrnuto, kada je bila uključena ta vrsta da bi ponovo uspostavila red u biomu.

11. Istraži neku biljnu ili životinjsku vrstu koja je ugrožena u biomu u kojem se ti nalaziš ili koji ti je blizu.

12. Pevaj pesmu o reci ili potoku - Npr. "Gle sa brega potok teče"

13. Čitaj o "Reci Života" iz Biblije. - Istraži šta Biblija govori o "Reci Života"

14. Navedi bar 3 stiha o reci iz biblije? - Otkivenje 21.6, 22.1...

15. Iskoristi stečeno znanje za ovu veštinu kako bi napravio prigodnu priču ili bogoslužnje o rekama koje bi kasnije iskoristio da ohrabriš izviđače, poletarce ili decu u dečjem odeljenju.

16. Svaka od sledećih aktivnosti je objašnjena veoma praktična. Izaberi one dve koje ti najviše odgovaraju.